

Простая мова

КАХАННЕ
СВЯТОЕ І ГРЭШНАЕ

У метро вагоны прасторныя. Праўда, днём гэтага амаль не заўважаеш — народу шмат, а вось позна ўвечары... На лаўках ля процілеглай «сцяны» сядзіць (падлічылі) васьмнаццаць чалавек (пустыя месцы таксама ёсць), шаснаццаць з іх — уткнуліся ў мабільнікі, адзін — у нейкі канспект. На тое, што робіцца навокал, глядзець, як быццам, няма каму?

ПОШУК

Горад. Вуліца. На праезнай частцы — паток машын, на тра-туары — людзей. Адна «спіна» дык нават знаёмая? Лена ці што? Але ж не, відаць, бо яна — маладая, незамужняя, заўжды на аб-цасах, а гэта жанчына — з палач-кай... Смела абганяем і ўслед сабе чуюм: — Э-э, пастойце! Выходзіць, Лена? У яе — расказвае — праблемы з нагамі: костачкі «павылазілі». На-доечы «паўаперацыі» перанесла, бо «паправілі» толькі левую нагу. Але ж досыць удала: яна і не куль-гае, можна сказаць. А што з па-лачкай, дык гэта на ўсякі выпадак: з ёю па снезе зручней і нават... выгадней, бо месца саступаюць. І ў чэргах стаяць не даводзіцца — прапускаюць наперад. «А неяк адзін мужчына (прычым цярозы!) дык нават сумку маю паднёс, — па сакрэце расказвае Лена. — Аж да самага дома! Жанаты, на жаль, таму ў гасці не зайшоў. Але я праз пару месяцаў зноў да хірурга пай-ду — з другой нагою. Можа, яшчэ хто дамоў правядзе?» І застанецца.

ЁСЦЬ
ПРАПАНОВА...

Праспект. Скрыжаванне. Пад-земны пераход. На заснежаных прыступках мужчына-пабірака — з голай галавой, бо шапка ў яго каля ног, побач з кардонкай, на якой напісана кароткае: «На еду. Спасибо». — Ну, хоць бы не падманвай! — праходзячы міма, абурэецца ней-кая цётка. — На выпіўку ж про-сіць — на твары напісана! ...Адзін з мастакоў-гумарыстаў нібы падслухаў яе: намалюваў аку-рат такога жабрака — з кардон-кай: «Вып'ю за ваша здароўе». Ёсць прапанова, значыць, будзе і попыт?

3 ІМ І БЕЗ ЯГО

Нядзелька. Дом. Званок у дзве-ры. На парозе — суседка. Гэтым разам — з вялікім качаном капус-ты. — Во, з рынка ледзь «прыка-ціла», — хваліцца яна, кіруючы ў кухню і ўжо там цяжка апускаючы ношу на стол. — Палавіну галоўкі, — расказ-вае, — хацела сабе пакрышыць, а палавіну — маме занесці. Нож — во гляньце — загнала па самае дзяржанне і не выцягну, хоць ты плач! Можа, Мікалаевіч паспра-буе? — А што тут спрабаваць, — не разумее муж, — узяў ды выцяг-

нуў. (Заадно разрэзаўшы качан.) Прычым ён — «гуляючы», адной левай... Тое, што суседка не зрабіла дзвюма. ...Цяжка ёй без мужчыны. Але ж гэта — сама прызналася — разу-мееш потым, калі пажывеш. Бо спачатку, пішучы заяву на развод, менш за ўсё думаеш пра тое, як прывалачэш з рынку гародніну, як паправіш кран альбо памяня-еш лямпачку... Ці дастанеш нож — з вялікага качана капус-ты.

МАМА
ВЫЙШЛА ЗАМУЖ

Дом, вечар, тэлевізар — навіна з крымінальнай хронікі: у распус-ных дзеяннях у дачыненні да дзі-цяці падазраецца айчыым. Гэта — што называецца — у кадры. За кадрам...

Фота Віктара СТРАЖОЎСКАГА.

Маці гэтай дзяўчынкі, ну на-пэўна ж, разышлася некалі з яе родным бацькам (бо ён, відаць, дрэнны быў)... Знайшла лепшага?

МЯЛІ, ВАСПАНЕ...

Юбілей, паводле слоўніка, — гадавіна, якая вылічваецца дзе-сяцігоддзямі. Іншыя даты, на тую ж «пяцёрку», больш правільна было б называць круглымі, пры-гожымі, ганаровымі. ...Якраз такую, здаецца, свят-куе вядомая артыстка тэатра і кіно — у прысутнасці гасцей, на тэлебачанні. Яна — як заўсёды — прыгожая, у прыгожым адзенні і ў кветках. А што да слоў, дык тут сам Бог загадаў: таленавітая (нават геніяльная), мудрая, сама-ахвярная... «Яна дапамагла...», «Яна прытуліла...», «Вывела ў людзі...». І пры ўсім пры тым, як сама яна прызнаецца, быў перыяд, калі цяж-ка хварэла, калі, зусім не могучы, з сынам-падлеткам ішла выступаць, бо інакш ім проста не было б чаго есці... Дзе тады былі гэтыя «прамоў-цы» — калегі, вучні, сябры? Ці язык без касцей. І гаварыць можна ўсё?

ЕСЦІ НЕ ЕХАЦЬ?

...Ну, ніякай логікі: і хлебапеч-ка свая, і хлеб купляем, бо як жа ўстрымацца, калі ў крамах ён (га-товенькі, свежы) то з вельмі ка-рысным, як пішуць, вотруб'ем, то з кменам-каляндрай, то з морквай, то з лёнам-часнаком (не кажучы ўжо пра арэхі, чарнасліў і кура-гу...), калі часам сама назва яго кажа, што вось гэты — «Ранак» — сама тое на снеданне, гэты — на абед (бо «Абедзенны»), а той — «Для стройнай фігуры» — відаць, на вячэру? Не абы што — як трэба разу-мець — прадаюць і пад кідкай наз-ваю «Гонар»? Тым больш што звер-ху, над назвай, яшчэ і шматабяцаль-нае «Знатны Пачастунак» (абод-ва словы з вялікай літары). А вось знізу ўжо — «Хлеб пше-ничный зерновой нарезанный»... Бо калі б «Пшанічны зерневы нарэзаны», то людзі не зразу-

і прыгожы. Калі б гэты «плотнік» не абцяжарваў сябе перакладам, калі б сказаў: (як у сук уляпіў!) наша спаконвечнае — тое што, пэўна ж, чуў ад бацькі, ад дзеда ці ад тых, хто вучыў яго справе: «Каб не клін і не мох, цесля б з голаду здох». Хай бы ўсміхнуліся і вядучы, і гледачы, хай бы даведаліся, што будаўнік гэты — родам з Беларусі. І славіцца яна не толькі біятланіста-мі ды прыгажунямі, але і мудрымі гумарыстамі, майстрамі, якіх зусім не выпадае называць простымі. ЧАСУ — МАЛА... «Распродаж», «Акцыя», «Лікві-дацыя калекцыі», «Зніжкі», «Дзве ўпакоўкі па цане адной»... Іншымі словамі (і з усіх бакоў): «Калі ласка, зайдзіце! Калі ласка, купіце!» Прычым зазывалы падпільноў-ваюць не толькі на вуліцы, за па-рогам дома, яны ўжо ўнутры, бо

гэта раней тэлевізар ды інтэрнэт забіралі ў нас толькі час. Цяпер яны паціху «выцягваюць» грошы.

КАХАННЕ СВЯТОЕ
І ГРЭШНАЕ

Блытае людзей сусветная паву-ціна! Ці самі яны ў ёй блытаюцца? Была, казалі, жанчына, як жанчы-на: мела мужа, дзяцей, добрую ра-боту, нават пасаду... З-за яе — як думаў муж — і «до-ма не стыкаецца»: позна прыхо-дзіць, усё нейкія паперы піша, за камп'ютарам сядзіць. Здавалася: што ў тым дрэнна-га, пакуль, напісаўшы заяву на звальненне, яна не стала пакаваць чамадан ды казаць, што каханне знайшла — сапраўднае, незямное, узаемае, а таму — пытанне жыц-ця і смерці — павінна ляцець...

З месяц яе дома не было (муж чорны хадзіў), а потым — вярнула-ся: нешта не зраслося з каханнем тым... Дзеці, вядома ж, рады былі, муж — прыняў, работа знайшла-ся (хоць ужо і з меншым зароб-кам). Калегі, як народ інтэлігентны, у роспыты не кідаліся — соль на раны не сыпалі. Але ж праўду кажуць, што во-лас сівее, галава шалее: зноў «аб'-явіўся» той самы каханы, закідаў лістамі — ды з такімі пяхотнымі словамі, з такімі абяцанкамі-ца-цанкамі... Жанчына яшчэ раз звольнілася і яшчэ раз, як той матылёк, паля-цела на агонь, да чорта на рогі. Гэтым разам крылцы абгарэлі хутчэй: дамоў (бо куды ж яшчэ, калі дзеці...) праз два тыдні вяр-нулася. Муж яшчэ раз прамаўчаў. Хіба на работу не пусціў (ды яна і не хацела, бо сорамна...). Удваіх цяпер жывуць (дзеці ву-чыцца паступілі). Яна больш гаспа-даркай займаецца — у інтэрнэце ўжо не сядзіць. Іншае захапленне мае: хустачку на галаву і за пяць вёрст у царкву — можа, каяцца, можа, маліцца — за дзяцей сваіх і... мужа, чые пачуцці зразумела толькі цяпер, «пасля ўсяго», на 20-м годзе сумеснага жыцця. ПЯЦЬ КАПЕЕК «Купіць зямлю, прыдбаць свой кут...» — гэта цяпер не праблема, калі грошы ёсць. У прыяцелькі іх было мала, а лецішча набыць хацелася, по-бач... з Мінскам. З яе тады многія смяяліся: маў-ляў, нічога ў цябе не выйдзе. А яна працягвала шукаць і такі знайшла! Праўда, цяпер — увесь час «буду-ецца»... З драбязы пачынала: з пры-біральні, з ганка, з агароджы. А пад восень, можа, і лазню ўжо згарусцілі б, аднак тут, як на лі-ха, веранда ад хаты «ад'ехала». Гаспадар з сынам сталі падмурак мацаваць, гаспадыня — бульбу збіраць (дажджом на гародзе вы-мыла). ...Што цікава — не толькі яе. Пад нагамі ў жанчыны штось бліснула, яна падняла: манета — старая. — Э, хлопцы, можа, мы не там капаем? — спытала ў сваіх муж-чын. — Можа, трэба вось тут? Сышліся, усе разам разгледзелі знаходку — пятак... На жаль, не залаты, але ж мінулае стагоддзе, трыццаць пяты год! — Можа, прададзім? — загарэ-лася гаспадыня. Мужчыны тут жа зазірнулі ў ін-тэрнэт, высветлілі, што ўтаргуюць зусім няшмат — аўчынка вычынкі не варта. — Ну, тады я на памяць яе пакі-ну, — вырашыла жанчына. — З са-бой буду насіць: ледзь што — у мя-не пяць капеек. Валянціна ДОЎНАР.

...Вось і ў мяне яны «з сабою» — з нейкай нагоды пяць, з ней-кай мо тры... Часам яны збіраюцца разам — у падборкі «Простай мовы» (і нават у дзве аб'ёмныя кніжкі!), часам — незваротна губляюцца. І думаеш: не, каб запісаць! Адразу... І надрукаваць — пад той жа рубрыкай — «Пяць капеек»? Раптам яны некаму спатрэбяцца — на ўсмешку, на роздум... Ці проста так? Спроба не хвароба, як той казаў: дагнаў не дагнаў, а прабегчы можна. Цікава, што на гэта скажа чытач.